

Menaxhimi Efektiv i Dënimeve Alternative dhe Nevojat e të Dënuarve

Ky botim mundësohet në kuadër të projektit
“Rrjeti për Zbatimin e Dënimeve Alternative”
i zbatuar nga këto organizata:
Aksion Plus; Përthyerje,
Strehëza për Gratë e Dhunuara

Ky publikim është prodhuar
nën asistencën financiare
të Delegacionit të Komisionit
Evropian në Shqipëri

MENAXHIMI EFEKTIV
I DËNIMEVE ALTERNATIVE
DHE NEVOJAT
E TË DËNUARVE

Tiranë 2010

Përgatitën për botim:

Genci Mucollari
Marinela Sota
Entela Kaleshi
Enkelejda Ngjelina
Fiona Lalaj
Erlind Plaku
Helena Kosta
Eglantina Bardhi

Fotografitë u realizuan nga:
Denis Vogli

Përmbajtja

Hyrje	5
Shoqata Përthyerje është një organizatë partnere në projekt	8
Strehëza për Gratë e Vajzat e Abuzuara	8
Në kuadër të bashkëpunimit për aktivitetet e projektit të Rrjetit për Zbatimin e Dënimeve Alternative	10
Shërbimi i Provës	13
Përse përdoruesit e drogës duhet të përshihen dhe të përfitojnë dënime alternative	16
Shërbimet që ofrohen për përdoruesit e drogave	18
Shpenzimet e përdoruesve dhe rreziqet që sjellin ata	22
Disa pyetje që dalin gjatë zbatimit të dënimeve alternative	21
Cilat janë llojet e dënimeve alternative?	25
HISTORI TË JETUARA	
<i>Alternativa që me dha shprese për jetën</i>	30
<i>Alternativa që me ben të jetoj me dinjitet</i>	32
<i>Shërbimi i Proves me ben të ndihem i respektuar</i>	34
<i>“Me braktisen të gjithë, se djali im ishte përdorues”.</i>	36
<i>“Baba e bir ishim shoqe, droga po na lufton”.</i>	38
<i>“Kanë zgjedhur rrugën e gabuar, por ne duhet t’i mbështesim”</i>	41
<i>“Përdoruesve të drogës iu mohohet shërbimi shëndetësor”</i>	44

Hyrje

Në vitin 2010 me mbështetjen financiare të Delegacionit të Komisionit Evropian në Shqipëri, ne kuadër të projekteve të Programit EIDHR u ngrit Rrjeti për Zbatimin e Dënimeve Alternative. Ky rrjet u themelua nga tre organizata, Aksion Plus, Shoqata Përthyerje dhe Streheza për Vajzat dhe Gratë e Dhunuara, por u cilësua si një rrjet në të cilin janë të ftuar të marrin pjesë edhe organizata apo institucione lokale të cilat mund të ofrojnë shërbimet e tyre në kuader të aktiviteteve që po realizohen.

Ky rrjet organizatash të shoqërisë civile ka për qëllim të mbështesë Zyrën e Shërbimit të Provës të mundësojë programet e duhura për nevojat e të pandehurve dhe të përfshijë burimet lokale të komunitetit në zbatimin e Dënimeve Alternative. Krahas shërbimeve supervizuese të të dënuarve në projektin e financuar nga Bashkimi Evropian po organizohen edhe aktivitete që synojnë ngritjen e kapaciteteve të anëtarëve të rrjetit. Aktivitete të tjera të projektit janë edhe shkëmbimi i informacionit ndërmjet Zyrës së Shërbimit të Provës (kombëtare dhe zyrave lokale) të aktorëve lokale të burimeve të komunitetit që do të ndihmojnë dhe mbështesin të pandehurit në komunitet përmes faqes së internetit të projektit, publikimit të kontakteve, një sistem të dhënash për shërbimet e komunitetit.

Qëllim final i projektit është edhe rritja e besueshmërisë së publikut për sistemin e drejtësisë dhe Dënimeve Alternative përmes botimit të një fletëpalosje, fakteve dhe shifrave,

prezantimeve në organizata të rëndësishme, institucione qeveritare lokale, institucioneve publike, radio dhe transmetimi në television dhe artikuj në gazeta.

Ky projekt gjithashtu adreson nevojat e studenteve, OJF-ve dhe grupeve lokale të përfshira në sistemin gjyqësor dhe të interesuara për zbatimin e Dënimeve Alternative, programeve dhe nevojave të treguara, mënyrave të ndryshme të bashkëpunimit me Shërbimin e Provës dhe promovimi i efekteve pozitive që ka ky shërbim me target-grupin përkatës.

Në kuadër të projektit është edhe një fushatë informuese dhe ndërgjegjësuere e publikut të gjerë rreth efektivitetit të Dënimeve Alternative, skemat rehabilituese dhe mbikëqyrja e të denuarve në komunitet. Kjo fushatë po zbatohet gjatë projektit, i adresohet denimeve alternative dhe do të përmirësojë perceptimet e publikut në lidhje me sistemin e drejtësisë, Denimet Alternative dhe të denuarit. Fushata mundëson pajisjen me advokasinë e duhur të organizatave anëtare të rrjetit për shërbimet e komunitetit, për të denuarit në fushën e të Drejtave të Njeriut dhe nxit bashkëpunimin midis OJF-ve anëtare dhe jo-anëtare. Gjithashtu fushata adreson përfshirjen e të denuarve në komunitetin të cilit i përkasin përmes pjesëmarrjes në programet e komunitetit përmes përmirësimit dhe zgjerimit të aftësive të tyre personale dhe sociale, angazhimit të burimeve të komunitetit përgjegjës për shërbimet sociale, rritjes së ndërgjegjësimit të anëtarëve të rrjetit mbi efektivitetin e Dënimeve Alternative si dhe rritjes së njohurive dhe ekspertizës prej komunitetit në identifikimin e përpjekjeve pozitive prej të denuarve gjatë procesit të gjyqësorit.

Krijimi i Shërbimit të Provës në Shqipëri, pas miratimit të kuadrit ligjor në nëntor të vitit 2008, përbën një hap pozitiv në reformimin e Sistemit Gjyqësor. Kjo reformë do të ndikojë pozitivisht në individualizimin e dhënies së dënimit. Ky projekt kërkon përfshirjen e burimeve të komunitetit me qëllim shmangien e kostove të rigjyqimit përmes programeve trajtuese për të denuarit në komunitet. Raporti i Komisionit Evropian në Shqipëri, 2009 nënvizon se:

Në dhjetor 2008, parlamenti miratoi ndryshimet në Kodin Penal në lidhje me dënimin alternativ. Në zbatim të këtij ligji u miratua në mars 2009 Rregullorja për Shërbimin e Provës. Shërbimi i Provës po fillon të funksionojë, por gjyqësori po i aplikon me ngadalësi dënimet alternative.

Në përgjithësi, progres është arritur në ngritjen e shërbimit të provës dhe në përmirësimin e sistemit të burgjeve dhe të paraburgimit, por mbipopullimi vazhdon dhe standardet e burgjeve të vjetra mbeten të ulëta.

Amendimet që iu bene Kodit Penal dhe Ligjit mbi Ekzekutimin e Denimeve Penale japin një kronizë të plotë ligjore të cilat lejojnë një përdorim më të madh të dënimeve alternative në sistemin e drejtësisë. Megjithatë që këto dënime alternative të jenë efektive ato duhet të kenë patjetër njohjen mirë nga gjyqtarët dhe prokurorët dhe gjithashtu një konfidencë të tyre për këto dënime. Efektiviteti i këtyre dënimeve ka dy anë, së pari Shërbimin e Provës mbi baza ligjore dhe shoqëruar nga rregullore dhe dokumente të tjera ndihmëse dhe gjithashtu një staf sa më profesional që merren me zbatimin e këtyre dënimeve, sic janë gjyqtarët, prokurorët dhe punonjësit e shërbimit të provës.

Shërbimi Kombëtar i Provës është një agjensi e re në sistemin gjyqësor dhe funksionimi i tij përbën një proces të gjatë që kërkon si një ndër faktorët kryesor krijimin e marrëdhënieve të ngushta me shërbimet e komunitetit me synim vëzhgimin dhe mbikëqyrjen e të dënuarve në komunitet dhe mbështetjen e nevojave të tyre. Shërbimet e veçanta që ekzistojnë në komunitet konsiderohen partnerë të rëndësishëm prej Shërbimit të Provës në garantimin e efektivitetit të Dënimeve Alternative.

Shërbimi i Provës si një shërbim i ri kërkon jo vetëm fuqizimin dhe një mirëfunksionim bazuar në ligje dhe rregullore por ai duhet gjithashtu të synojë krijojë një impakt pozitiv në komunitet dhe të rrisë besueshmërinë e publikut. Krijimi i besueshmërisë duhet të fillojë me të rinjtë, sepse janë ata që do ta mbajnë dhe do të ndihmojnë për zbatimin e tyre në të ardhmen.

Shoqata Përthyerje është një organizatë partnere në projekt

Shoqata Përthyerja është një nga organizatat partnere në zbatimin e projektit. Shoqata Përthyerja ka përvojë të gjerë lidhur me parandalimin e krimit dhe çështjet e burgimit. Kjo shoqatë është e specializuar në zbatimin e programeve psiko-sociale për grupe vulnerabël si fëmijët, të rinjtë dhe gratë. Një nga programet ekzistues që do të zbatohet përgjatë projektit është ai i të rinjve në burgje. Shoqata Përthyerje do të luajë një rol të rëndësishëm në aktivitetet në rrjet, aktivitetet ndërgjegjësuere dhe do të jetë përgjegjëse për dy programe lidhur me sanksionet e të denuarve në komunitet si psh programi i menaxhimit të zemërimit dhe programi i trajtimit individual të sjelljes. Kjo shoqatë gëzon një përvojë pozitive në bashkëpunimin me organizata të tjera dhe pjesëmarrja e saj në rrjet përbën një kontribut të rëndësishëm. Gjatë zhvillimit të projektit kjo shoqatë do të jetë përgjegjëse për programet e asistencës punësimit gjatë aktivitetit 2.

Strehëza për Gratë e Vajzat e Abuzuara

Qendra për Gratë dhe Vajzat e Dhunuara do të jetë një tjetër partner në projekt. Kjo organizatë ka një përvojë të gjatë që prej

vitit 1998 në mbështetjen e viktimave të dhunës, grave, vajzave të reja apo fëmijëve. Kjo qendër ka kapacitetet e duhura për strehimin dhe trajtimin e sjelljes agresive të të pandehurve të rinj. Anëtarët e stafit të kësaj qendre kanë qenë pjesë e konsultimeve mbi ekspertizën që mund të ofrojnë në përgatitjen e këtij projekti. Gjatë bisedimeve është nënvizuar jo vetëm mundësia e kësaj organizate për strehim të pandehurve të rinj nën trajtim, por dhe kapaciteti i saj në organizimin dhe menaxhimin e terapive individuale, familjare dhe në grup, mbi ndryshimin e sjelljes dhe përvetësimit të aftësive praktike. Kjo qendër është një partner aktiv i rrjetit dhe është përgjegjëse për programet gjinore të dhunës dhe asistencës për strehim.

Në kuadër të bashkëpunimit për aktivitetet e projektit të Rrjetit për Zbatimin e Dënimeve Alternative

SHOQATA “AKSION PLUS” OFRON KETO SHERBIME:

- Parandalim, edukimin dhe komunikimin në lidhje me HIV/ AIDS/Drogen që i realizon nepermjet trajnimeve që ofron nga punonjesit sociale në shkollë e mesme, me të rinjtë ku synon të nxisë një komunikim me efikas midis këtyre të rinjve dhe familjareve të tyre dhe mesuesve.
- Trajtim medikosocial dhe shërbime me përdoruesit e drogës. Trajtimin nga ana mjekësore me Metadon që është terapia më e mirë zëvendësuese e heroines. Ky shërbim ofrohet falas dhe ndiqet nga 3 mjekë të specializur dhe 3 psikologë të cilët punojnë intensivisht ndo ditë me personat që janë në terapi si dhe nga infermieri që ndëk ecurinë e tyre.
- Trajtimi nga ana psikosociale që përmban dy module: Keshillimet individuale me përdoruesit e drogës dhe familjarët e tyre të cilat realizohen nga 3 psikologë dhe 2 punonjes

sociale qe jane te specializuar ne lidhje me keshillimin me perdoruesit e droges.

Keshillimet ne grup ku marrin pjese 4-5 perdorues droge dhe supervizohen nga nje psikolog dhe punonjes social. Keshillimit ne grup rezlizohen dhe me familjaret e perdoruesve te droges.

- Ndertim kapacitetesh dhe advokaci. Ne qender te saj jane trajnimet me nxenes, student te Shkencave sociale dhe Drejtesise, gazetarë, punonjes te policise si dhe prinder dhe punonjes te fushave mjekesore.

Gjithashtu Aksion Plus eshte nje organizate e specializura ne lidhje me realizimin e botimin e manualeve te trajnimit, udhezuesve te ndryshem, posterave, fletpalosjeve dhe materialeve te tjera informuese.

SHOQATA PERTHYERJE NE KUADER TE KETIJ RRJETI MBULON KETO SHERBIME:

1. Keshillim

Programi i Keshillimit permban dy module:

- Trajnime individuale,
- Trajnime ne grup

Programi i keshillimit zgjat ne varesi te cdo rasti specifik dhe hartohet ne bashkepunim dhe me personin perkates apo supervizorin e tij. Ky program perfshin keshillim per menaxhimin e sjelljeve antisociale dhe dhunes. Program zbatohet nga psikolog dhe punonjes social.

2. Programi per Menaxhimin e Zemerimit

Ky eshte nje program me 12 seanca dhe zgjat 4 muaj qe nga momenti i fillimit. Programi mbeshtetet ne nje modul specifik hartuar nga eksperte te fushes perkatese dhe program do te zbatohet nga nje terapist i specializuar per kete program dhe nga nje psikolog.

3. Programi i trajnimit profesional.

Ne kuader te ketij projekti jane te parashikuara qe gjate nje periudhe 2 vjecare projekti do te financoje dhe trajnim profesional sipas nevojave te rasteve specifike.

4. Programi i Terapise se Artit

Ky program supervizohet nga nje artist me experience ne punen me grupe te tilla.

Programi zgjat 3 – 6 muaj ne varesi te cdo rasti, dhe organizohet ne grup. Secili pjesemarres pervec seancave teorike dhe te kombinuara ndiqet nga nje psikolog duke realizuar nje program te kombinuar mes programit te artit dhe programeve sociale

STREHEZA PER GRATE DHE VAJZAT

MBULON KETO SHERBIME:

1. Keshillimi dhe asistence per dhunen ne familje. Keto keshillime konsistojne kryesisht per grate dhe te miturit, realizohen ne ambjentet e qendres, dhe mund te jene individuale, por dhe ne grup.
2. Keshillim per dhunen ne familje me perfitues burra. Ky program ofron keshillimi per ata persona te cilet gjykata ka vendosur qe te ndjekin programe keshillimi mbi ceshtje te barazise gjinore dhe dhunes ne familje.
3. Asistence ne strehim per grate dhe femijet e tyre.
4. Trajnime profesionale per guzhine, parukeri, rrobaqepsi
5. Trajnime te ndryshme bazuar ne nevojat individuale te grave dhe vajzave

Shërbimi i Provës

Shërbimi i Provës është organi shtetëror, që mbikqyr zbatimin e dënimeve alternative, paraqet informacion dhe raporte para prokurorit ose gjykatës, sipas këtij ligji dhe ndihmon në ekzekutimin e dënimeve alternative, si dhe ndihmon personin e dënuar në kapërcimin e vështirësive për riintegrimin social. Kjo e fundit është pjesa më humane nga e cila sipas sistemit të drejtësisë penale vihet në favor të të dënuarit, ndërsa pjesa e parë e këtij përcaktimi na tregon punën konkrete që ky institucion kryen duke bashkëpunuar me organet e tjera.

Shërbimi i provës kryen aktivitetin e tij në bazë të vlerave që përmban ky sistem, sepse ky shërbim mund të konsiderohet një organizate me vlera, vlera të cilat janë konsideruar si vlera me cilësi ndërkombëtare duke u identifikuar në:

1. Respekt për individët, vlerat e njerëzimit, integritetin njerëzor si dhe jetën private të individëve,
2. Respekt për dinjitetin njerëzor,
3. Drejtësi, sinqeritet dhe përgjegjësi,
4. Parimi i ndërhyrjes minimale, të mos përdoret më shumë forcë nga ajo e nevojshme,
5. Parimi i normalizimit, i cili konsiston në faktin se kushtet për të dënuarit jashtë sistemit të drejtësisë penale,

6. Parimi i ndërhyrjes në kohë për të siguruar një reagim të vlefshëm ndaj veprës penale dhe për të trajtuar një çështje me efikasitet, punonjësi i shërbimit të provës duhet të ketë hyrje tek të dënuarit në fazën e procesit të drejtësisë penale,
7. Parimi i ndërhyrjes së vazhdueshme të çdo faze duhet të ndiqet nga punonjësit e shërbimit të provës duke ofruar efektivitet,
8. Gatishmëria e bashkëpunimit me organizata të ndryshme në ndihmën e dhënë për rehabilitimin e autorëve në mënyrë sa më të frytshme.

Mbi këto vlera thelbësore, bazohet shërbimi i provës në punën që kryen, megjithatë duhet thënë se edhe pse nga rëndësia që mbartin këto vlera kjo nuk është e mjaftueshme për të treguar se çfarë është në të vërtetë ky shërbim, e rëndësishme është që këto t'i bashkangjiten edhe ajo se çfarë bën ky shërbim dhe si arrin ta realizojë këtë.

LEGJISLACIONI BAZË I SHËRBIMIT TË PROVËS NË SHQIPËRI

Legjislacioni bazë në Shqipëri bazohet në ligjin nr. 10023 që mban datën 27.11.2008 “Për disa shtesa e ndryshime në ligjin nr.7895 ,date 27.01.19952 Kodi Penal i Republikës së Shqipërisë dhe ligji nr.10024, datë 27.11.2008 “Për disa ndryshime shtesë në ligjin nr. 8331, datë 21.04.1998 “Për ekzekutimin e vendimeve penale”.

Alternativat e dënimit duhet të theksohet se jepen në rast se gjykata ka dhënë paravendimin për to dhe se për herë të parë janë përdorur nocione të tilla si: Gjysmëliria, neni 29, Ekzekutimi i vendimit në gjysmëliri

“Neni 30:

Shërbimi i provës mbikëqyr personin e dënuar me gjysmëliri,

kur ndodhet jashtë institucionit të ekzekutimit të vendimeve penale”.

Kjo është një pjesë e punës së rëndësishme që kryen shërbimi i provës dhe pjesë e këtij vëzhgimi janë dhe raportet përfundimtare në lidhje me të dënuarit, raporte që paraqiten në gjykatë dhe që do të vendosin si do të vazhdojë masa e dënimit të marrë.

Dhe pasohet me pas me ndryshime të tjera në nenet perkatese:

Ekzekutimi i vendimit “Punë me interes publik”

Kontaktet me shërbimin e provës gjatë kryerjes së punës me interes publik

Moskryerja e punës

Pezullimi i vendimit për punë me interes publik

Ekzekutimi i vendimit me qëndrim në shtëpi

Pezullimi i ekzekutimit të dënimit me burgim dhe vënia në provë

Ekzekutimi i vendimit të lirimit me kusht.

Përse përdoruesit e drogës duhet të përfshihen dhe të përfitojnë dënime alternative

Përdorimi i drogës mund të ketë pasoja serioze për shëndetin dhe mirëqenien sociale. Pasojat shëndetësore të përdorimit të drogave (veçanërisht të atyre që injektohen) do të vijojnë të përkeqësohen, dhe po ashtu do të rritet dhe barra e disa sëmundjeve të tjera që lidhen me përdorimin e drogës.

Epidemitë e malarjes, tetanozit, Hepatiti C (HCV), infeksione të tjera me natyrë parazite apo bakteriale, bashkë me disa sëmundje të tjera, i atribuohen përdorimit të drogave.

Një seri e gjerë e komplikacioneve infektive e lidhur me injektimin e drogave është dokumentuar që në raportet të hershme. Infeksioni i HIV-it ka marrë përmasa dramatike dhe ka ndryshuar perceptimin e grupeve të përdoruesve të drogës. Përdoruesit e drogës jo gjithmonë përfitojnë nga shërbimet e shëndetit publik si pasojë e stigmës dhe diskriminimit.

Shumica e përdoruesve përdorin kanabis, por ka një rritje të personave që janë të varur nga heroina. Problemi i drogës është shtrirë në mbarë vendin, por është më akut në zonat urbane të Tiranës, Shkodrës, Vlorës, Fierit, Lushnjës, Korçës si dhe Gramshit. Vdekjet nga mbidoza kanë qenë rreth 40, por statistikatat mund të jenë më të larta si pasojë e mosraportimeve të sakta.

Përdorimi intravenoz i drogave është një shkak themelor për përhapjen e HIV/SIDA dhe infeksioneve të tjera seksualisht

të transmetueshme. Vlerësohet se rreth 5000-6000 përdorues injektojnë, kryesisht heroinë, si dhe përdorin të njëjtat shiringa duke shtuar rreziqet për shëndetin e përdoruesit (Raport i ISHP-së për EMCDDA – 2009).

Kohët e fundit kemi një rritje të përdoruesve midis anëtarëve të komunitetit Rom (Aksion Plus, Raport Vjetor 2010). Ky komunitet, përveç drogës është i prekur nga papunësia, varfëria e thellë, dhe një akses i ulët ndaj shërbimeve shëndetësore.

Sipas të dhënave nga ISHP-ja, moshë mesatare e romëve që kanë përdorur drogë për herë të parë është rreth 15 vjeç. Disa prej tyre tregojnë për raste kur kanë parë miqtë e tyre të injektojnë drogë me shiringa të përdorura më parë nga të tjerët.

Romët gjithashtu kanë një nivel të ulët informacioni, dhe injektojnë në kushte të këqija higjienike, duke shtuar kështu edhe rreziqe të tjera shëndetësore. Marrja e drogës bëhet në shtëpi apo zona të braktisura në lagje, poshtë urave apo në bregun e lumit të Tiranës.

Shërbimet që ofrohen për përdoruesit e drogave

Cilësia dhe llojet e shërbimeve të ofruara nga shërbimet shëndetësore ekzistuese kanë rënë, dhe këto shërbime e përballojnë me vështirësi situatën në vend.

Klinika Toksikologjike në Spitalin Ushtarak ofron trajtim për përdoruesit e drogave, por ka një kapacitet të kufizuar me 15 shtretër, dhe nuk është një klinikë e specializuar për trajtimin e drogave.

Një qendër tjetër për trajtimin e përdoruesve të drogës është qendra Emanuel, e cila administrohet nga një shoqatë italiane. Është themeluar në vitin 2000 dhe ofron një trajtim afat-gjatë rezidencial.

Shoqata Aksion Plus është një organizatë e krijuar që në vitin 1992 dhe ofron një shërbim trajtimi dhe rehabilitimi në tre nivele për përdoruesit e drogave, si dhe aktivitete sensibilizimi për të rinjtë që ndjekin shkollat e mesme dhe jashtë tyre.

Niveli i parë, ai parandalues, u drejtohet të rinjve që nuk kanë hyrë në rrugën e drogës, ose sapo kanë filluar të eksperimentojnë me drogat, pa kaluar në injektim.

Niveli i dytë ofron shërbimet e zvogëlimit të dëmit për përdoruesit aktivë, sidomos ata që injektojnë. Përveç shiringave të pastra, punonjësit e terrenit japin prezervativë, materiale informative, vitamina apo medikamente për përdoruesit në gjendje

të vështirë ekonomike dhe shëndetësore, si dhe i adresojnë përdoruesit në shërbime të tjera të specializuara.

Gjithashtu programe të tilla ndihmojnë në:

- uljen e rasteve të injektimit
- zvogëlojnë frekuencën e injektimit
- ndalojnë/zvogëlojnë ripërdorimin e shiringave dhe paisjeve të tjera të injektimit
- Rrisin shkallën e dezinfektimit të ageve dhe shiringave
- Rrisin mundësinë e pjesmarrjes në programet e trajtimit të drogave
- Rrisin përdorimin e prezervativit dhe të metodave të tjera kontraceptive.

Niveli i tretë operon në qendrën e Terapisë me Metadon, një projekt i mbështetur fillimisht nga OSFA dhe tani nga Fondi Global i Luftës kundër AIDS dhe TB, nëpërmjet Ministrisë së Shëndetësisë. Terapia me metadon ofrohet për përdorues me karrierë të gjatë të përdorimit të drogave, venat e të cilëve janë të dëmtuara dhe më gjendje shëndetësore të rëndë. Përveç Tiranës terapia me metadon është shtrirë dhe në rrethe të tjera si: Durrësi, Elbasani, Korça, Vlora dhe Shkoder. Studime të ndryshme në nivel ndërkombëtar pohojnë se shërbime të tilla janë efektive në terma ekonomikë, shëndetësorë, individualë dhe socialë.

Të tre këto nivele janë të ndërlidhura me njëri-tjetrin, por ende mbetet shumë për të bërë, sepse dhe problemet janë më të ndërlikuara se sa duken. Një përdorues në familje është një problem serioz dhe i papërbalueshëm nga familja. Drama që e shoqëron problemin e drogës, rëndohet nga probleme financiare të trajtimit, dhunës si dhe përfshirjes në aktivitete kriminale të përdoruesve të drogës. Terapia me metadon e ofruar në qendrat e ngritura nga Aksion Plus është cilësuar e suksesshme, gjë që vërehet nga ecuria pozitive e individëve, dhe nga marrëdhënjet e përmirësuara familjare dhe shoqërore. Niveli i vetë-vlerësimit është rritur, dhe shumë nga klientët kanë filluar punë.

Këto ndërhyrje dhe projekte janë bërë të mundur nga mbështetja e donatorëve si BE, Banka Botërore, Soros, UNFPA, UNODC, ICCO, UNICEF, CIDA, SDC, Agjencia për Mbështetjen e Shoqërisë Civile (AMSHC).

Përdoruesit e drogave me injektim po përpiqen ta ruajnë shëndetin e tyre ndërsa vazhdojnë të përdorin droga. Shëndeti i tyre gjithashtu prek dhe shëndetin e qenieve të tjera përreth tyre sepse ata jetojnë në të njëjtin mjedis.

Për të qenë efektive në parandalimin e epidemisë midis përdoruesve të drogave me injektim (ose për të kontrolluar epideminë që sapo ka nisur) UNAIDS-i vlerëson që programet e shkëmbimit të shiringave duhet të kapin 60-70% të injektuesve me informacion dhe edukim, dhe pothuaj 20% të tyre me shiringa sterile në mënyrë të përhershme. Dihet që në Shqipëri programet e zvogëlimit të dëmit, apo të trajtimit të drogës janë në nivel shumë të kufizuar. Kostot e shumta që duhet të përballojë shteti në të ardhmen do të jenë shumë më të larta, nëse nuk ndërhyhet në kohë. Në përgjithësi për çdo dollar të harxhuar në programet e zvogëlimit të dëmit, qeveria kursen 10-15 dollarë.

Shpenzimet e përdoruesve dhe rreziqet që sjellin ata

Transmetimi i infeksionit HIV tek përdoruesit e drogës është tipik përmes shkëmbimit të ageve apo shiringave që përdoren për injektimin e drogave ilegale.

Ky është edhe qëllimi kryesor i shpërndarjes së shiringave të pastra në terren.

Përdoruesit e drogave me injektim janë “urë lidhëse” midis transmetimit të infeksionit HIV tek grupet e tjera me risk dhe popullata në përgjithësi.

Pjesa më e madhe e përdoruesve intravenozë të drogës janë meshkuj (rreth 91% e atyre që morën pjesë në studim) dhe mosha mesatare e fillimit të drogës me injektim është rreth 18 vjeç.

Për sa i përket edukimit, predominojnë ata me arsim 8-vjeçar; 1/3 me arsim të mesëm dhe pak prej përdoruesve kanë arsim të lartë; rreth 16% e tyre aktualisht janë duke ndjekur shkollën.

Në lidhje me punësimin, 68% e tyre raportojnë që nuk kanë një vend pune ose sapo e kanë humbur atë për shkak të marrëdhënieve të tyre me përdorimin e drogave ilegale.

Ndërsa, sa u takon shpenzimeve për të blerë mallin e përditshëm, një përdorues droge shpenzon mesatarisht 2000-3000-3500 lekë në ditë për të blerë drogën.

Disa pyetje që dalin gjatë gjatë zbatimit të dënimeve alternative

CILAT JANË KRITERET PËR PËRFITIM TË SHËRBIMIT TË PROVËS?

Figura e vepres penale
Rrezikshmëria e paktë e personit
Mosha
Kushtet shëndetësore apo mendore
Menyra e jetesës dhe nevojat e tij, vecanërisht që lidhen
me familjen
Arsimimi
Puna e zakonshme e të dënuarve
Rrethanat e kryerjes së veprës penale
Sjellja pas kryerjes së veprës penale
Kushte të tjera të rëndësishme

KUSH MUND TË KETË AKSES NË TË DHËNAT KRIMINALE DHE DOSJEN E NJË KLIENTI?

I gjithë dokumnetacioni që ka lidhje me të dhënat personale dhe cdo lloj të dhëne tjetër është konfidencial. Akses për të parë këto të dhëna kanë vetëm personat për të cilët është miratuar më ligjet përkatëse.

ÇFARË ËSHTË SHËRBIMI KOMUNITAR?

Një dënim i shërbimit komunitar mund të jepet prej gjykatës si një prej dënimeve aletrnative të parashikuara në ligj. Në shumicën e rasteve ky dënim kërkon prej të dënuarit kryerjen e një pune vullnetare për institucione të vendosura në komunitet

ÇFARË NDODH PAS DHËNIES SË DËNIMIT?

Pas dhënies së dënimit personi duhet të ndjekë të gjitha urdhërat e dhëna prej gjykatës. Këto urdhëra përmbajnë dhe përfshirjen në cdo rast të shërbimit të provës dhe specialistëve të këtij shërbimi.

Ndër metodat e punës që mund të kërkojë dhe realizojë një specialist i shërbimit të provës janë:

Vizita të të dënuarit në zyrat e shërbimit të provës,
Telefonata

Teste për të parë nëse i dënuari përdor substance narkotike,
Monitorim dhe Ndjekje mjekësore të të dënuarit,
Punësim dhe verifikim të punësimit,

Procesi i rehabilitimit të një të dënuari kërkon:

Trajtim në lidhje me substancat narkotike,
Trajtime të ndryshme mjekësore dhe të shëndetit mendor
Trajtime profesionale dhe arsimore
Trajtime këshilluese për dhunën me bazë gjinore,
Trajtime të sjelljes dhe problemeve që lidhen më sjelljen

PËR SA KOHË VENDOSËT NJË PERSON NË SHËRBIMIN E PROVËS?

Ndjekja nga Shërbimi i Provës varet gjithmonë në varësi të dënimit të dhënë nga gjykata, Në përgjithësi ajo zgjat nga 18 muaj deri në 5 vjet.

A MUND TË ZËVENDËSOHET DËNIMI ME BURGIM?

Në bazë të ndryshimeve që i janë bërë Kodit Penal me ligjin Nr.10023 datë 27.11.2008, të dënuarit me burgim kanë

më shumë hapësira ligjore për të mos vuajtur dënimin me burgim duke e zëvendësuar atë me një dënim alternativë sipas kushteve dhe kriterëve të përcaktuara në Ligj (Kodi Penal).

ÇFARË NDODH NË QOFTË SE NJË I DËNUAR THYEN DËNIMIN ALTERNATIV?

Pjesëmarrësit, të cilët nuk i përmbahen programit të parashikuar ose thyejnë dënimin me kusht, do të marrin fillimisht një paralajmërim verbal nga stafi. Nëse problemet nuk do të zgjidhen as si rrjedhojë e paralajmërimit verbal, atëherë stafi do t'i dërgojë një letër me shkrim prokurorit me anë të së cilës do të nënvizohen shkelja dhe sjelljet e personit. Në rast se personi i liruar me kusht nuk është asnjëherë i pranishëm në ndjekjen e programit ose kryen një krim të ri, menjëherë raportohet nga punonjësi i zyrës së Shërbimit të Provës tek institucioni i prokurorisë ose në gjykatë. Janë këto të fundit të cilat marrin përsipër rikthimin e të pandehurit në gjykatë.

Cilat janë llojet e dënimeve alternative?

1. GJYSMËLIRI

- Kushti kryesor- dënim me burgim jo më shumë se një vit,
- Kushte të tjera të rëndësishme, detyrime që lidhen me punën, arsimin profesional, përgjegjësitë thelbësore familjare apo nevojën për trajtim ose rehabilitim mjekësor.

Gjysmëliria nuk përfaqson shmangien e ekzekutimit me burgim por shtyrjen e këtijë ekzekutimi për rrethanat që citohen në ligj.

2. QËNDRIMI NË SHTËPI

- Kushti kryesor- dënim me burgim jo më shumë se dy vjet (ose pjesa e mbetur e dënimit me burgim është më pak se dy vjet)
- Kushte të tjera të rëndësishme:
 - a) Për gratë shtatëzana ose nënat me fëmijë , nën moshën 10 vjeç, që jetojnë me të.
 - b) Për baballarët, që kanë përgjegjësi prindërore për fëmijën, që jeton me të, nën moshën 10 vjeç, kur nëna e tij ka vdekur apo është e pazonja për t'u kujdesur për të.
 - c) Për persona në kushte të rënda shëndetësore , që kërkojnë kujdes të vazhdueshëm nga shërbimi shëndetësor, jashtë burgut.

- c) Për personat mbi 60 vjeç, që janë të paaftë nga ana shëndetësore.
- d) Për të rinj, nën moshën 21 vjeç, me nevoja të dokumentuara shëndetësore, studimore, të punës apo përgjegjësi familjare.

Në këto raste për ekzekutimin e pjesës së mbetur të dënimit, gjykata mund të vendos vuajtjen e dënimit të dhënë me qëndrimin në shtëpi të të dënuarit, në një shtëpi tjetër private apo në një qëndër të kujdesit dhe të shëndetit publik.

3. PEZULLIMI I VENDIMIT TË EKZEKUTIMIT ME BURGIM DHE VËNIA NË PROVË

- Kushti kryesor- dënim me burgim jo më shumë se 5 vjet.
- Rrezikshmëri e pakët e personit (të dënuarit), moshë, rrethanat e kryerjes së veprës, sjellja pas kryerjes së veprës, kushte shëndetësore apo mendore, mënyra e jetesës dhe nevoja që lidhet me ; familjen , shkollimin, punën.
- Kusht i rëndësishëm plotësues; të përmbushë detyrimet ndaj shërbimit të provës dhe të mos kryej veprë tjetër penale.

Detyrimet gjatë periudhës së provës:

1. Të ushtrojë një veprimtari profesionale ose të marrë një arsim apo formim profesional.
2. Shfrytëzimi i pagës dhe i të ardhurave të tjera ose i pasurisë për përmbushjen e detyrimeve financiare.
3. Të riparojë dëmin civil të shkaktuar.
4. Të ndalohet të drejtojë automjete të caktuara.
5. Të mos ushtrojë veprimtari profesionale kur vepra penale ka lidhje me këtë veprimtari.
6. Të mos frekuentojë vende të caktuara.
7. Të mos frekuentojë lokale që shërbejnë pije alkoolike.

8. Të qëndrojnë në banesën e tij në orare të caktuara.
9. Të mos shoqërohet me persona të caktuar, kryesisht me të dënuar apo bashkëpuntorët e veprës penale.
10. Të mos zotërojnë , mbajë apo përdorë armë.
11. Heqja dorë nga përdorimi i alkoolit ose drogës.

Detyrime plotësuese gjatë periudhës së provës:

- a) të paraqitet rregullisht dhe të informojë ne vazhdimësi shërbimin e provës për përmbushjen e kushteve dhe detyrimeve të caktuara nga gjykata;
- b) të marrë pëlqimin nga shërbimi i provës për ndryshimin e vendbanimit, qendrës së punës apo për lëvizjet e shpeshta brenda vendit;

Afati i provës është 18 muaj deri në 5 vjet dhe caktohet nga gjykata.

Pasojat nga mospërmbushja e detyrimeve të provës:

nëse i dënuari nuk mban kontakte me shërbimin e provës, nuk përmbush detyrimet siç është urdhëruar nga gjykata , apo kryen një vepër tjetër penale, gjykata vendos zëvendësimin e dënimit të parë me një dënim tjetër, zgjatjen e afatit të mbikqyrjes, brenda periudhës së provës, ose revokimin e pezullimit të ekzekutimit të vendimit.

4. PEZULLIMI I VENDIMIT TË EKZEKUTIMIT ME BURGIM NË KRYERJEN E NJË PUNE ME INTERES PUBLIK

Kusht kryesor- dënim me burgim jo më të gjatë se 1 (një) vit, Rrezikshmëri e pakët e personit (të dënuarit me burgim), rrethanat e kryerjes së veprës penale, pëlqimi i të dënuarit.

Puna me interes publik nënkupton kryerjen nga i dënuari të një pune, me pëlqimin e tij dhe pa shpërblim, në favor të interesit publik apo shoqatës së caktuar në vendimin e gjykatës, për një kohë nga dyzet deri në dyqind e dyzet orë. Në vendimin e saj

gjykata përcakton numërin e orëve të punës dhe detyrimin që i dënuari të mbajë kontakte me shërbimin e provës.

Shërbimi i provës vendos llojin e punës që do të kryejë, përcakton vendin e kryerjes së punës dhe ditët e javës kur do të kryhet ajo, duke pasur parasysh , për aq sa është e mundur , punësimin e rregullt të të dënuarit apo detyrimet e tij familjare. kohëzgjatja e punës me interes publik nuk i kalon tetë orë në ditë.

Pasojat nga mospërbushja e detyrimeve:

Me moskryerje të punës në mënyrë të rregullt nënkuptohet paraqitja me vonesë e mungesat pa arsye në punë apo mosrespektimi i rregullave për kryerjen , sjelljen dhe rendimentin në punë.

Nëse i dënuari nuk kryen punë me interes publik, nuk mban kontakte me shërbimin e provës apo shkel kushtet apo detyrimet e tjera, të vendosura nga gjykata, prokurori informon menjehere gjykatën e cila ka të drejtë të vendosë, shtimin e detyrimeve të tjera, zëvendësimin e detyrimeve të tjera, zëvendësimin e detyrimeve ose revokimin e vendimit të pezullimit të dënimit dhe vuajtjen e pjesës së mbetur të dënimit në burg.

5. LIRIMI ME KUSHT

Kusht kryesor, të ketë vuajtur jo me pak se:

- Gjysmën e dënimit të dhënë për kundërvajtje penale;
- Dy të tretat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi gjer në pesë vjet burgim;
- Tre të katërtat e dënimit të dhënë për krime me masa dënimi nga pesë deri në njëzet e pesë vjet burgim;
- 25 (njëzetëepesë) vjet për personat e dënuar me burgim të përjetshëm.

(Në masën e dënimit të vuajtur nuk llogaritet koha e përfituar me amnisti ose falje)

Kushte të tjera të rëndësishme; të jetë arritur qëllimi i edukimit të tij, ndërsa për të dënuarit me burgim të përjetshëm kërkohet edhe “ mbajtja e një sjellje shëmbullore”.

A ka kushte përjashtuese?

Nuk lejohet lirimi para kohe me kusht për të dënuarit përsëritës për krime të kryera me dashje.

Pasoja e ridënimit; Lirimi para kohe me kusht revokohet nga gjykata, kur i dënuari për një vepër penale të kryher me dashje, gjatë kohës së kushtit, kryen një vepër tjetër penale me dashje , duke zbatuar dispozitat për bashkimin e dënimeve.

Si realizohet ekzekutimi i dënimeve alternative?

Prokurori është një person përgjegjës për ekzekutimin e çdo vendimi penal, përfshirë edhe vendimet alternative të dënimit me burgim.

Por, në ekzekutimin e dënimeve alternative një rol të rëndësishëm luan “ shërbimi i provës”.

Shërbimi i provës është organi shtetëror, që mbikqyr zbatimin e dënimeve alternative, si dhe ndihmonë personin e dënuar në kapërcimin e vështirësive për riintegrimin social.

Shërbimi i provës mbikqyr ekzekutimin e vendimeve alternative dhe bashkëpunon, sipas rastit, me autoritetet e pushtetit vendor, shërbimet sociale, organet vendore të policisë , si dhe subjekte të tjera, private dhe shtetërore.

Shërbimi i provës siguron informacionin dhe asistencën e nevojshme për personin e dënuar nga institucionet shtetërore , institucionet e ndihmës sociale , si dhe organizatat joqeveritare që bashkëpunojnë me të për batimin e dënimeve alternative.

Në ekzekutimin e dënimit alternativ, shërbimi i provës mbikqyr përmbushjen e detyrimeve dhe të kushteve të përcaktuara në vendimin e gjykatës, asiston dhe këshillon të dënuarit në përmbushjen e këtyre detyrimeve dhe jep ndihmë në integrimin social të tij.

HISTORI te jetuara

Alternativa qe me dha shprese per jeten

Fajtor apo jo...! Kjo ka më pak rëndësi për të. Ajo çka vërtet i vlen në këtë periudhë është fakti që i është dhënë një alternativë dhe këtë ia kanë ofruar me anë të shërbimit të provës. Nuk është në burg as në paraburgim, pikërisht aty ku gjen vuajtjen dhe përbuzjen. G.M është rreth të 30-tave dhe vërtet ndihet i përgjegjshëm, pavarësisht çfarë i ka ndodhur ai është aty duke u rropatur në maksimum që të përfitojë nga kjo alternativë e mirë që i është dhënë. Ai tregon për historinë e tij dhe thekson se ndihet me fat që është larg izolimit, por është pjesë e Shërbimit të Provës dhe me ndihmën që shoqata Aksion Plus po i ofron, jo vetëm për të lënë përdorimin e drogës, por edhe duke i ofruar ndihmë tek Shërbimi i Provës.

E.B: Ju jeni një ndër përdoruesit e drogës të cilat keni pasur edhe konflikt me ligjin. Mund të më shpjegoni përse jeni akuzuar?

Është histori e gjatë e cila më ka kushtuar por mund të më kishte kushtuar edhe më shumë. Së pari dua të shpjegoj se kam vite që jam përdorues droge, e si i tillë gjithkush mund të mendojë se jam burim problemesh. Unë kam jetuar në Greqi për disa vite, dhe

kur u ktheva këtu bleva diku rreth 6 gram kokainë. E doja për ta konsumuar. Fundja thashë, unë përdorues isha. Forcat e rendit më kapën me këtë sasi droge dhe më arrestuan. Nuk dua të kujtoi çastet e paraburgimit se nuk kam fjalë t'i përshkruaj. Më pas erdhi dita e gjykimit, ku edhe këtu u ndjeva i shkatërruar tërësisht dhe pa asnjë shpresë.

E.B: Çfarë ndodhi konkretisht?

U akuzova nga prokurori si shitës droge dhe kërkoi dënimin tim me 6 vjet burg. Ishte e tmerrshme kur e dëgjova. Unë kurrë nuk kam shitur drogë, por me këtë sasi më thanë se ligji nuk ishte në anën time. I ndodhur në këto kushte kërkova që të gjendet të paktën një dëshmitar të cilit unë i kisha shitur drogë. Nuk kisha ndonjë mënyrë tjetër për t'i bindur. Unë vërtet nuk jam, dhe as nuk kam qenë ndonjë herë tregtar droge. Fatkeqësisht përdorues po, por asnjëherë nuk kam bërë tregti me drogë. Pas kërkesës së prokurorit për dënimin tim mendova se çdo gjë mori fund, por për fat të mirë jo çdo gjë ishte kundra meje. M'u ofrua edhe një alternativë që është pikërisht Shërbimi i Provës.

E.B: Më trego në lidhje me këtë shërbim çfarë përfiton dhe çfarë të ofrohet?

Përfitoj shumë. Mbi të gjitha nuk jam i izoluar, pa asnjë shpresë. Vërtet është liri me kusht, por për mua është një rreze drite ku mund të më jepen shumë mundësi. Riintegrohem në punë dhe shoqëri, dhe kjo është shumë e rëndësishme. Pra është një dritare për ne. Paraqitem çdo javë në shërbimin e provës, dhe flas me psikologët dhe punonjësit e tjerë. Tashmë kam mundësinë të punoj dhe pse jo të ndihmoj disi veten time dhe familjen të cilët i kam munduar shumë.

Alternativa që me ben te jetoj me dinjitet

Është alternativë, dhe alternativat gjithnjë janë favorizuese, pse jo edhe të mira. Ndihet me fat se edhe për ata ka alternativa, ndonëse tek-tuk bëjnë ndonjë rrëmujë, siç i quan ai dhe bëhen “hasëm” me ligjin. M.D është një përdorues tjetër droge i cili po kryen Shërbimin e Provës. Prej vitesh ai është klient i rregullt tek shoqata Aksion Plus, dhe bashkë me stafin e kësaj shoqata po përpiqet në maksimum të heqë dorë nga vesi që po i shkatërron jetën.

E.B: Jeni përdorues droge dhe në konflikt me ligjin. Cila nga këto dy probleme është më i rëndi?

Më duket pyetje diplomatike, por unë dua të theksoi se janë të dy vepra të rënda dhe aspak komode për të bërë një jetë normale si të gjithë ata djemtë dhe vajzat e mira të cilët nuk kanë vese. Duhet të dini se askujt nuk ja uroj të ketë probleme të tilla, sepse në këto kushte je sidomos i keqi i vetes. Ajo çka është e rëndësishme është fakti se duhet të gjeshe forca për të dalë nga zinxhirët që të ngërthejnë

deri në grykë, për shkak se nuk kemi ditur të menaxhojmë si duhet jetën tonë. E nëse dikush të jep dorën në këto kushte, është më shumë se mik.

E.B: Në fakt kush mendoni se kanë qenë ndihmë për ju, apo siç thuhet, ju ka dhënë dorën?

Është së pari stafi i Aksion Plus-it që nuk na kanë braktisur, por na ndihmojnë me gjithçka që ne të arrijmë të dalim nga zinxhirët që ju thashë pak më parë. E thënë me thjeshtë, na ndihmojnë për të lënë vesin e poshtër të drogës. Pastaj është edhe Shërbimi i Provës i cili për mua ka qenë një alternativë shumë e mirë, dhe na ka mbështetur shumë. Nuk e di çfarë do të kishte ndodhur me mua nëse do të kisha kryer dënimin në burg. Ky i fundit është më i keq se zinxhirët, në fakt është një frigorifer i akullt ku duhet të rrimë të ngrirë si të ishim të vdekur. Pra burgu është një vend pa alternativë, ndaj dhe e vlerësoj shumë alternativën e Shërbimit të Provës, dhe jam gjithnjë korrekt në shlyerjen e detyrimeve që kam.

E.B: Cila është arsyeja që keni jeni në konflikt me ligjin?

Në fakt kur je përdorues droge ndodh të jesh i paragjykuar nga të gjithë. Nuk dua të shfajësoj veten sepse edhe ne kemi fajë, dhe për to duhet të paguajmë. Pra ndodh të bëjmë ndonjë zullum apo rrëmujë, por kjo nuk do të thotë që të vihem para gjyqit, se njerëz jemi edhe ne. Dhe që të kthehem tek faji që kam bërë, sigurisht që nuk ishte i vogël. Unë isha pjesë e një konflikti sherresh që u bë mes disa djemve. Ishte një konflikt që pati disa pasoja, ndaj dhe mora dënimin. Megjithatë dua të theksoj se jam në këtë dënim, po e kryej me dinjitet, dhe besoj se do t'ia dal Shërbimi i Provës po më jep mundësinë të trajtohem me metadon, të punoj dhe të jetoj me dinjitetet si gjithë të tjerët.

Shërbimi i Provës me bën te ndihem i respektuar

Krezaton mirësi dhe të jep përshtypjen e djalit të mirë. Të paktën kështu duket kur e takon për herë të parë tek nis bisedën me të. Megjithatë ai nuk nguron të tregojë edhe veset që ka, por sipas tij e rëndësishme është që mundohet t'i rikuperojë ato. N.D është 33 vjeçar, dhe prej 12 vitesh ka konsumuar lëndë narkotike. Por ky nuk është problemi i vetëm i tij sepse ka pasur edhe konflikt me ligjin. Kjo është edhe arsyeja që ai është në Shërbimin e Provës të cilin e konsideron si një alternativë shumë të mirë, ndonëse thekson se ka qenë thjesht viktimë e një mosmarrëveshje që nuk u zgjidh kurrë. Shërbimi i Provës sipas tij e bën të ndihet i respektuar dhe i dobishëm, sepse nuk e ka lënë punën asnjëherë.

E.B: Ju jeni një nga përdoruesit e Shërbimit të Provës; mund të na thoni arsyet se përse ndodheni në këtë shërbim?

Jam akuzuar për një celular të vjedhur. Në fakt unë e bleva atë celular dhe fola me të gjithë njerëzit e mi. Policia zbardhi bisedat dhe m'u ngarkua mua celulari i vjedhur, ndonëse unë e kisha blerë në rrugë. Prokurori kërkoi dënimin me dy vjet. Nuk munda të vërtetoj të kundërtën, që celularin e kisha blerë, ndaj dhe duhej të mbaroja dënimin. Për fat mirë u hap një dritë jeshile për mua që të mos mbetesha i izoluar brenda mureve të burgut, aty ku askush

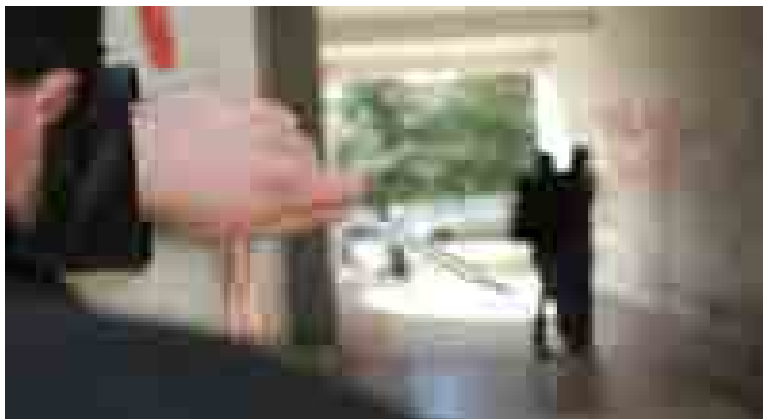
nuk dëshiron të shkojë. Kjo dritë jeshile është Shërbimi i Provës i cili na jep mundësinë të ndihemi qytetarë, dhe të respektuar. Personeli është shumë i përgatitur dhe për ne janë mbështetje. Jam gjithnjë korrekt me oraret kur duhet të paraqitem pasi nuk dua të abuzoj me këtë alternativë të mirë që na është dhënë.

E.B: Ju pretendoni se jeni i pafajshëm, përse mendoni se ndiheni me fat që jeni në Shërbimin e Provës ndaj të cilit keni edhe detyrime?

Keni të drejtë për këtë që thoni, por duhet të dini se ne jemi përdorues droge dhe si të tillë jemi shumë pak të besueshëm. Akuza, që nuk munda ta vërtetoj të kundërtën, dhe në këto kushte mund të kisha përfunduar edhe në burg. Burgu është i tmerrshëm dhe nuk ja uroj askujt. Ndaj them se tashmë kam një alternativë të mirë.

E.B: Me çfarë merreni gjatë kohës që nuk jeni i impenjuar me Shërbimin e Provës?

Punoj. Unë punoj gjithë kohës. Kemi një biznes të vogël familjar me tapiceri dhe unë punoja aty. Nëse nuk do të ekzistonte Shërbimi i Provës mendoni vetë se si do të ishte fati i një të riu brenda në qeli pa asnjë alternativë. Ky është një shans i mirë ndaj dhe e respektoj sepse është në dobinë time.

"Me braktisen te gjithë, se djali im ishte përdorues".

"Jam detyruar t'i jap tim biri vetë drogë sepse nuk duroja dot dhimbjet dhe ulërimat e tij. Ai nuk mundi më të rrinte pa helmin e bardhë që po i shkatërron jetën atij dhe familjes". Janë këto fjalët e një nëne përdoruesi droge, e cila rrëfen dhimbjet dhe vuajtjet që po i shkakton helmi i bardhë. Ka dhënë gjithë jetën mësim dhe dije për adoleshentët në gjimnaz, por kurrë nuk e kuptoi se ku gaboi me të birin i cili ju fut rrugës së drogës.

Tashmë është ajo që e ndjek në çdo çast duke i dhënë forcë dhe shpresë se mund t'ia hedhë këtij ferri ku është futur. M.D është nëna e 22 vjeçarit D.D i cili prej 5 vitesh trajtohet me metadon në Qendrën "Aksion Plus" e cila tregon historinë e saj të trishtë duke përcjellë dhimbjen e një nëne se biri i saj është përdorues droge.

Dhimbje dhe lëndime që vetëm një nënë mund t'i vuajë. Vesi që djali i saj kishte marrë si përdorues droge, jo vetëm do t'i shkaktonte dramën e jetës, por do të ndiente për herë të parë edhe diskriminimin që do t'i bënin të gjithë personat që e njihnin.

“Nuk mund të përshkruaj tronditjen që ndjeva kur mësova që im bir ishte përdorues droge, por goditja më e madhe ishte kur të gjithë njerëzit më kthyen kurrizin sikur im bir të ishte pjella më e keqe e shoqërisë. Në fakt ai i bëri keq vetëm vetes dhe familjes së tij, që po vuajmë këtë mizori”, - pohon nëna e të riut e cila nuk mund të fshehë lotët tek kujton momentet të vështira që lindën nga telashtet që do t’i sillte djali i saj adoleshent. E ndonëse këto telashe do t’i kushtonin shumë, zemra e një nëne nuk mundet të braktisë birin e saj, ndaj dhe vendos ta ndihmojë dhe ta mbështesë në çdo moment megjithëse nuk ishte aspak e lehtë. “Nuk mundem të harroi kurrë kur im bir godiste murin me kokë dhe shtrihej përdhe sepse kërkonte helmin e bardhë. Nuk po e njihja më, por thellë në zemër ndjeja dhimbjen e një nëne. Do t’ia blija edhe vetë në ato çaste drogën, edhe pse e dija se droga po e vriste, vetëm të mos e shihja më në atë gjendje. Uroj që asnjë nënë në botë të mos provojë një dhimbje të tillë; është e tmerrshme dhe e papërbalueshme”, - pohon M.D nëna e 22 vjeçarit D.D duke vijuar edhe më tej historinë e saj të trishtë.

Jo vetëm dhimbje, por edhe braktisje, dhe diskriminim. Ajo që kishte mësuar dhe edukuar breza të tërë tashmë ndodhej në mes të rrugëve dhe e mënjanuar edhe nga kolegët dhe shoqëria që e rrethonin. “Kam punuar në arsim për 22 vjet dhe kurrë nuk kam marrë vërejtje për punën time, vetëm lëvdata. Më erdhi e papritur, se si m’u shkërmoq para syve i gjithë mudi dhe “faji” im ishte se im bir është përdorues droge. Kolegët, në vend që të më mbështesnin, më kthyen kurrizin ndërsa komshinjtë më shikonin me dyshim sikur jo vetëm djali, por e gjithë familja ime ishin djalli ndaj të cilit duhej t’i rrinin sa më larg”, pohon ajo e lënduar. Megjithatë, ajo thekson se është e vendosur për ta fituar këtë betejë dhe mundohet çdo ditë që djali i saj të heqë dorë nga droga, ndaj dhe ai prej 4 vitesh trajtohet me metadon në Qendrën “Aksion Plus”.

"Baba e bir ishim shoqe, droga po na lufton".

"Lutem më ndihmoni çfarë të bëj me tim bir? Ka një sjellje të çuditshme sikur nuk po e njoh më.... Ai padyshim që përdor drogë... po çfarë të bëj unë"? Një baba i merakosur për birin e tij adoleshent kërkon ndihmë dhe këshilla nga psikologët e Qendrës "Aksion Plus" për hallin që i ka zënë derën.

Duket shumë i ri në moshë, dhe i veshur me stil dhe me sjellje fisnike. Mesa duket historia e përdorimit të drogës paska trokitur edhe në derën e tij, sepse ai dhe i gjithë familja po vuan këtë dhimbje. H.D 44 vjeçar është babai i adoleshentit B.D tashmë në vitin e tretë të një nga gjimnazeve të njohura të kryeqytetit.

Babai i tij rrëfen stresin që po kalon, pasi testi tregon se djali i tij është përdorues. Ai ka shumë besim tek i biri, por shpjegon se për herë të parë djali i tij ka marrë drogë në mënyrë të pavullnetshme sepse moshatarët e tij ja kanë hedhur në gotë pa dijeni.

"Im bir është aq i urtë, pothuajse nuk ndihet fare, kurrë nuk e ngre zërin. Asnjëherë në botë nuk do të mendoja se im bir do të bëhej përdorues. Madje jam shumë i lënduar sepse ky vendim

nuk ka qenë i tij, por është shtyrë nga shokët. Kjo mendoj të ketë ndodhur pak muaj më parë ku im bir ishte i ftuar në një party. Kur u kthye në shtëpi në orët e para të mëngjesit m'u duk i verdhë dhe me një sjellje të çuditshme, por nuk ma mori mendja të ketë konsumuar drogë", - pohon babai i adoleshentit tek flet me mëdyshe, po i zhytur në mendime dhe në halle. Sipas tij sjellja e të birit ka ndryshuar shumë dhe sepse ai nuk hapet më me atin për problemet që ka. Ai pohon se dikur ishin si shokë, dhe çdo gjë e bisedonin bashkë, por tashmë çdo gjë ka ndryshuar. "Lutem më dëgjo se jam babi yt. Më thuaj cili është problemi dhe si mund të ndihmoj", - i drejtohet të birit tek i duket i pabindur edhe para punonjësve të Qendrës "Aksion Plus", të cilët mundohen t'i sqarojnë se trajtimi me metadon kërkon vullnet dhe punë, ndryshe nuk mund të funksionojë.

E ndërsa rrjedha e jetës ka filluar të marrë drejtim tjetër dhe aspak të kënaqshëm për birin dhe për babain, ky i fundit lufton me të gjitha forcat që i biri të kthehet sërish në rrugën e drejtë. "Unë e di dhe e ndjej se djali im është sërish i mirë. Unë nuk do ta braktis kurrë atë, por do të luftoj që të jetë sërish ai i pari, ku unë ta kem bir dhe shok, njësoj si dikur", pohon babai i adoleshentit i cili nuk i kursen as pyetjet ndaj vetes së tij se ku gaboi, dhe çfarë mund të bëjë me shumë....

Punën me përdoruesit e drogës e konsideron të bukur dhe të vështirë njëkohësisht. Përballet çdo ditë jo vetëm me problemet e vetë përdoruesve por edhe të familjarëve të tyre. Enkeljda Ngjelina është psikologe e cila ka vite që punon me këtë target grup dhe mendon se gjuhën e tyre e njeh shumë mirë çka e ndihmon atë në punën e saj të përditshme.

"Të punosh me përdoruesit e drogës është një punë sa e bukur dhe e vështirë, e bukur se ndihmon njerëzit si dhe familjarët e tyre dhe e vështirë se përballësh çdo ditë me problemet e tyre të cilat fatkeqësisht nuk mund të zgjidhem vetëm me ndihmën e një shoqate apo një tjetre", pohon psikologjia duke shtuar se problemi i përdoruesve është një problem social, ekonomik dhe se i përket fushës së shëndetit publik dhe tashmë adiksioni

mund të konsiderohet si një sëmundje kronike që ka nevojë në vazhdimësi për trajtim mjekësor e mbështetje sociale.

Sipas saj në përgjithësi fenomeni i drogës është i ri për realitetin shqiptar megjithëse ka pothuajse 15 vjet që është hyrë në shoqërinë tonë mund të themi se të drejtat të tyre shkelen çdo ditë dhe diskriminimi dhe paragjykimi që shoqëria shqiptare ka për këto grupe vulnerable është i madh dhe se aksesit në shërbimet shëndetësore, aksesit në shërbimet e tjera si punësimi, strehimi, edukimi.

Ndërkohë ajo shpjegon se nuk ka një ndarje gjinie për shkeljen e të drejtave të përdoruesve të drogës por sipas saj në këtë rast femrat e kanë më të vështirë për vete realitetin shqiptar që janë akoma dhe më të paragjykuara për vetë faktin që janë femra. Gjithashtu ajo shpjegon se në Qendrën Aksion Plus trajtojnë mbi 100 përdorues në muaj dhe mund të themi se mbi 30 % e tyre të cilët deklarohen së janë përdorues heroine iu shkelen të drejtat. “Ndihma që ne ofrojmë konsiston në advokaci, trajnime me median, informacion në lidhje me të drejtat e tyre, ndihmë ligjore falas, mundësi punësimi dhe akses në shërbimet e tjera shëndetësore”, - pohon Enkelejda Ngjelina.

“Kanë zgjedhur rrugën e gabuar, por ne duhet t’i mbështesim”

Janë të vështirë, sillen në mënyrë të papranueshme dhe mashtrojnë sa herë t’u jepet rasti. Megjithatë ata janë sërish pranë tyre dhe mundohen me çdo kusht t’i largojnë nga rruga e gabuar që kanë zgjedhur. Ky është misioni jo vetëm i drejtuesit të *Aksion Plus*, Genci Muçollarit i cili ka vite që e drejton këtë qendër, por edhe i gjithë stafit të kësaj qendre. E ndonëse përdoruesit e drogës kanë shumë probleme ajo çfarë është shqetësuese për Muçollarin është fakti se të drejtat e tyre shkelen kudo.

E.B: Ju punoni çdo ditë me përdoruesit e drogës, cilat janë disa nga vështirësitë e punës që keni me këtë kategori?

Përdoruesit e drogës hasin shumë vështirësi në jetën e tyre, si dhe në marrëdhëniet me të tjerët. Ata shpesh detyrohen të sillen në një mënyrë të papranueshme për pjesën tjetër të familjes dhe shoqërisë, dhe kjo i detyrohet në masën më të madhe përdorimit të substancave të paligjshme. Ka shumë raste kur përdoruesit bëhen agresivë me stafin që punon në qendër, ka raste kur mashtrojnë për ta marrë terapinë me vete dhe pastaj abuzojnë, ka raste kur keqtrajtojnë familjarët e tyre, apo me keq, kur keqtrajtohen nga policia, apo bashkëmoshatarët e tyre, dhe e gjithë kjo ndikon në marrëdhëniet e tyre me të tjerët, si dhe vështirëson punën e qendrës sonë.

Në këto situatë puna e këshilluesit apo psikologut ndikon për të zbutur këto efekte në planin individual dhe shoqëror.

E.B: A vini re që të drejtat e tyre shkelen nga të tjerat dhe kush i shkel më shumë këto të drejta?

Të drejtat e përdoruesve shkelen pothuajse çdo ditë, nga persona të caktuar, struktura shtetërore, policia dhe sistemi shëndetësor. Një përdorues e ka të vështirë, thajse të pamundur të punësohet, apo në rastin kur punëdhënësi mëson se një person përdor drogë, ai e pushon nga puna atë.

Ka shumë raste kur persona që përdorin drogë apo dhe klientë të qendrës iu refuzohet shërbimi shëndetësor, sidomos personave nga komuniteti Rom dhe jevgj. Kemi konstatuar raste dhune nga policia pa motive të argumentuara apo të mbështetura në ligj; bëhen presione të jashtëligjshme nga agjentë të policisë për të marrë informacione, apo për të rekrutuar “spiunë” mes përdoruesve.

E.B: Si dhe sa ndikon shkelja e të drejtave të përdoruesve të drogës mbi këta të fundit?

Shkelja e të drejtave të përdoruesve ndikon mbi jetën e tyre dhe të personave përreth. Ata bëhen më agresivë, më të mbyllur, vetë-izolohen, kanë një shkallë të ulët vetë-vlerësimi apo vetë-shkatërrimi, bëhen depresive dhe janë të prirur për akte dhe vepra antisociale. Në të kundërt mbështetja psiko-sociale, krijimi i një mjedisi miqësor dhe dhënia e shërbimeve që zvogëlojnë dëmin që vjen nga droga, të gjitha këto janë faktorë pozitivë që ndikojnë direkt në mirëqenien e tyre psiko-fizike, dhe në përmirësimin e marrëdhënieve të tyre me të tjerët.

E.B: Më thoni një nga rastet më të veçanta që jeni ndeshur gjatë punës tuaj kur një përdoruesi droge i janë shkelur këto të drejta? Femrat apo meshkujt i përjetojnë më shumë rastet e shkeljes së të drejtave të tyre?

Femrat janë ato të cilave iu shkelen më shumë të drejtat. Por dhe anëtarë të grupeve të marginalizuara Romët apo LGBT (Lezbike, Meshkuj që bëjnë seks me meshkujt, biseksualë dhe transvestitë).

Këta individë pësojnë një dhunë thuajse permanente, gjë që ka ndikim negativ në shëndetin e tyre mendor dhe fizik.

E.B: A ofroni ju ndihmë konkrete për përdoruesit kur iu shkelin të drejtat?

Ndihma jonë konsiston në këshillimin e rasteve të shkeljes së të drejtave, apo dhunimeve që na raportohen. Gjithashtu ne kemi kontaktuar struktura të Policisë për të parandaluar rastet e dhunës ndaj tyre. Kemi një bashkëpunim me shoqata të drejtave të njeriut, rrjete ndërkombëtare, dhe struktura të tjera ndërkombëtare për të adresuar siç duhet dhe mbështetur rastet e dhunës.

“Përdoruesve të drogës iu mohohet shërbimi shëndetësor”

Kemi të bëjmë me një pjesë të rinisë shqiptare e cila ka nevojë për mbështetje dhe përkrahje. Këtë përkufizim jep psikologu i Aksion Plus, Erlind Plaku për përdoruesit e drogës. Sipas tij çdo rast që paraqitet pranë shërbimit të tyre është unik dhe duhet trajtuar si i tillë nga mjeku edhe psikologu.

“Shumë shpesh çrregullimi i abuzimit me substancat është i shoqëruar edhe me diagnozë të dyfishtë që mund të jetë kryesisht çrregullimi antisocial i personalitetit ose bonderlinë. Pra kemi të bëjmë me persona jo-konformistë që janë të irritueshëm, nervozë ndonjëherë paraqesin shenja agresiviteti kryesisht në lidhje me terapinë e metadonit”, pohon ai.

Sa i takon shkeljes së të drejtave të përdoruesve të drogës psikologu pohon se kanë pasur raste konkrete. “Kemi pasur shumë raste konkrete kur të drejtat e përdoruesve shkelen gjatë raportimeve të vetë klientëve të metadonit. Kryesisht nga informacionet që ne kemi marrë këto të drejta janë shkelur me shumë nga institucione si për shembull, ai policor edhe shëndetësor”,- pohon psikologu Erlind Plaku duke shtuar se kanë pasur raste të individëve me probleme shëndetësore si, abceset dhe nuk kanë marrë shërbime nga këto institucione. Një pjesë e tyre i përkasin komunitetit Rom (përqindja më e madhe e tyre përdorues intravenoze të heroinës), i cili është me shumë i paragjykuar dhe i diskriminuar dhe në disa

raste nuk kanë marrë shërbimin e duhur shëndetësor.

Por si dhe sa ndikon shkëlja e të drejtave të përdoruesve të drogës mbi këta të fundit...?

Sipas psikologut kemi të bëjmë me një target grup i cili ka probleme sociale si në familje dhe shoqëri për shkak të abuzimit me drogat. Ai thekson se kanë të bëjnë me persona të cilët si pasoje e abuzimit me substancat janë të papune, kanë probleme ekonomike, probleme të socializimit me të tjerët dhe të integritimit në shoqëri. “Në çastin kur këtyre personave u mohohen disa të drejta ata e konsiderojnë veten si të përjashtuar që rrjedhimisht sjell nxitjen e ndjenjave të izolimit social. Ata mbyllën në vetvete, humbasin besimin dhe motivimin për të ecur përpara që janë disa nga temat kryesore që trajtohen gjatë seancave të këshillimit”, pohon psikologu Erlind Plaku.

Pikërisht një nga rastet më të veçanta që ka përjetuar psikologu është rasti i një djali 27 vjeçar te cilit i janë mohuar të drejtat e tij nga ana e organeve policore. “Ai është vënë nën një presion të rëndë psikologjik nga këta të fundit gjatë marrjes në pyetje për një kohë të gjatë duke e dhunuar psikologjikisht për të marrë informacione. Personi në fjalë me tipare depresive ka dashur që të bëje publike në media dhunën psikologjike të ushtruar ndaj tij dhe në momentin në të cilin atë nuk e besoi njeri, tentoi që të vriste veten duke i vënë zjarrin”, tregon Erlind Plaku duke shtuar se ky veprim u bë në një nga rrugët më të frekuentuara në Tiranë. Sipas tij rasti mendoj se ishte e vetmja mënyrë për të denoncuar atë që ndodhi. Është një rast i cili vazhdon të marrë shërbim në qendrën e metadonit dhe ndiqet me kujdes të veçantë.

Shërbimet e Rrjetit për Zbatimin e Dënimeve Alternative Promovojë këto të Drejta

E drejta Shëndetësore

- Mohimi apo mungesa e aksesit, përshtatshmërisë dhe cilësisë të trajtimeve më efektive për përdoruesit e drogave siç janë terapitë mbajtëse me metadon,

burprenorfinë apo zëvendësues të tjerë, si dhe mungesa e procedurave diagnostikuese dhe trajtuese.

- Mungesa e aksesit, përshtatshmërisë dhe cilësisë të shërbimeve të Reduktimit të Dëmit (RD), kryesisht të shiringave të pastra dhe mjete të tjera sterile për injektimin e drogave si dhe shërbime të tjera të RD.
- Mungesë e aksesit të qendrave të specializuara terapeutike për trajtimin e përdoruesve të drogave.
- Mungesë e Qendrave të Këshillimit e Testimit Vullnetar për HIV/AIDS, specifiku për përdoruesit e drogave.
- Mungesa totale e këtyre shërbimeve në shkallë vendi dhe mos përmbushja e nevojave jetësore për këtë grup vulnerabël kundrejt HIV/AIDS.

Pavarësia, siguria dhe liria e lëvizjes

- Testim i detyrueshëm për HIV dhe infeksione të tjera të transmetueshme nga gjaku.
- Të qenurit objekt i kontrolleve të vazhdueshme nga ana e policisë, objekt i akuzave dhe ndjekjes penale për shkak të përdorimit të drogës.
- Ndërprerja e Terapisë Mbajtëse me Metadon (TMM) kur udhëtojnë drejt shteteve legjislacioni i të cilëve nuk e lejon përdorimin e TMM.
- Të futurit në karantinë, izolim apo veçim - psh futja në karantinë e përdoruesve të drogave HIV pozitiv, dhe veçimi i të burgosurve HIV pozitiv në qeli të ndryshme.
- Të qenurit vulnerabël kundrejt infeksionit dhe sëmundjes vdekje-prurëse të HIV/AIDS për shkak të mohimit, ndalimit apo reduktimit të aksesit të shërbimeve të përshtatshme për parandalimin e HIV/AIDS.

Subjekt i trajtimeve ç'njerëzore dhe degraduese

- Shfrytëzimi i kushteve të brishta shëndetësore si rezultat i varësisë dhe krijimit të gjendjes së abstinencës e manifestuar me simptoma specifike, për të marrë informacione të ndryshme nga ana e policisë në lidhje me trafikimin e drogave.

- Dhunim i të drejtës mbi jetën, integritetit dhe dinjitetit të personit nëpërmjet mohimit të trajtimit të përshtatshëm nën kushtet e varësisë sidomos në ambientet e paraburgimit, mohim ky që shpesh u kushton jetën përdoruesve të drogave.
- Të qenurit subjekt i trajtimeve të detyrueshme detoksifikuese duke zgjatur mbajtjen e përdoruesve në ambientet e paraburgimit apo burgimit, pa zhvilluar seancat gjyqësore të nevojshme, apo mbajtjen në kushte degjeneruese të përdoruesve në këto ambiente.
- Pjesëmarja apo të qënurit pjesë e eksperimenteve mjekësore apo provimin e medikamenteve të reja pa kuptuar plotësisht procedurat, apo dhe pasojat e eksperimentit si dhe pa marrë lejen apo miratimin e personit.

Mbrojtje e barabartë para ligjit

- Mungesa e kuadrit ligjor apo mospërshtatja e tij në përmbushjen e nevojave që ata paraqesin për realizimin e shërbimeve shëndetësore dhe psiko-sociale për Përdoruesit e Drogave.
- Mungesa ose mospërshtatja e strategjive, dokumentave politike dhe planeve të implementimit, kjo në varësi të prioriteteve të vendosura nga shteti.
- Mos siguri i mundësive për këshilla apo shërbime ligjore

Subjekte të Stigmës dhe Diskriminimit

- Stigma dhe diskriminimi janë shkaqet kryesore që mbajnë përdoruesit e drogave larg shërbimeve parandaluese për HIV/AIDS dhe në këtë mënyrë ndihmojnë në përhapjen e infeksionit në këtë grup njerëzish.
- Qëndrimet e shtetit dhe përgjigja që i jepet problemit të drogave shpesh ndikohen nga stigma dhe diskriminimi që mbështjell këtë problematikë.
- Mungesë e mundësive për pasjen e informacioneve të

kuptueshme të cilat bëjnë të mundur që njerëzit të bëjnë zgjedhje të informuara në jetën e tyre.

- Pushim nga puna apo diskriminim në vendin e punës për shkak të përdorimit të drogës apo të statusit të tyre ish-përdorues
- Mungesa e kuadrit ligjor për një trajtim të posaçëm në drejtim të përfitimeve nga sigurimet shoqërore apo përfitime të tjera nga skemat e mbrojtjes sociale për shkak të natyrës kronike të sëmundjes së tyre, varësisë ndaj drogave.

Privatësia

- Mungesë konfidencialiteti apo deklarim i statusit si “Përdorues Droge” pa pëlqimin e personit nga stafi mjekësor, media e shkruar dhe ajo vizive, etj.
- Trajtimi i detyrueshëm i përdoruesve pa pëlqimin e tyre apo futja me forcë për kryerjen e shërbimit ushtarak.
- Mungesë konfidencialiteti apo deklarim i rezultateve të testit mbi HIV, pa pëlqimin e personit kundrejt autoriteteve shëndetësore si dhe subjekte të tjera.

Qendra e Shendetit Mendor Nr. 1
Rr. Stavri Vinjau;
Perballe seksionit te vizave, Ambasada amerikane
TIRANA/ALBANIA

website www.aksionplus.net
